

Johann Benedict Carpzov Johannes Schrey

Exercitatio Philologica Ad R. Mosis Ben Maiemon Cap. VII. Hilc. ... Num. XVI.

[Lipsiae]: Bauerus, 1660

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn788764632>

Druck Freier Zugang

A-W
 A-G
 A-99
 A-78
 A-W
 192p
 A-C
 A-E
 A-B
 Pr. 109
 44p
 A-L
 D-E
 A-K
 A-S
 A-C
 A-B
 A-B
 A-S
 A-B
 A-C
 A-D
 A-C
 A-E
 A-S
 A
 40p
 43p
 29p
 14p
 38p
 30p
 41p
 Pr. 7
 52p
 66p

84.

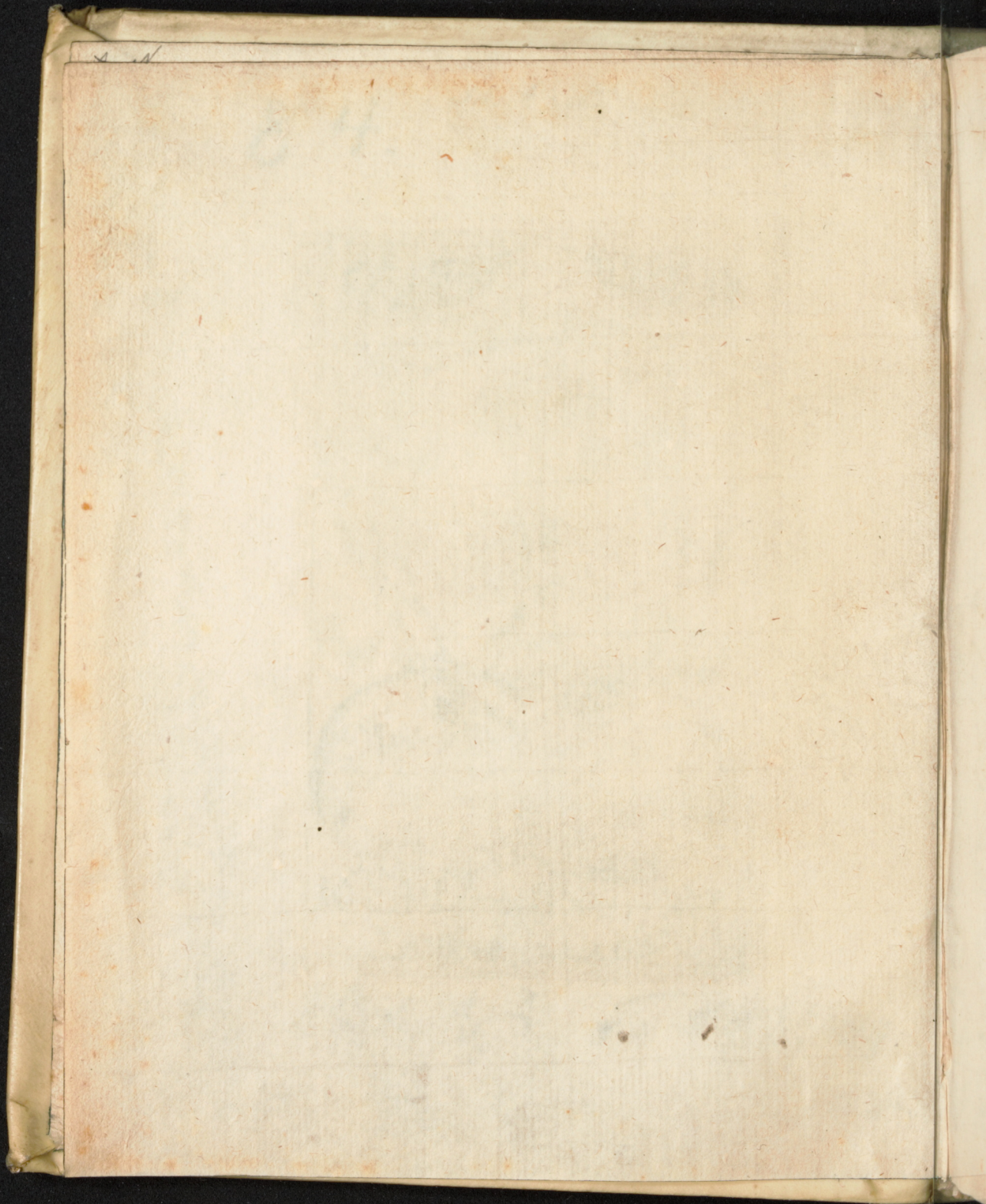
52 b. 5.

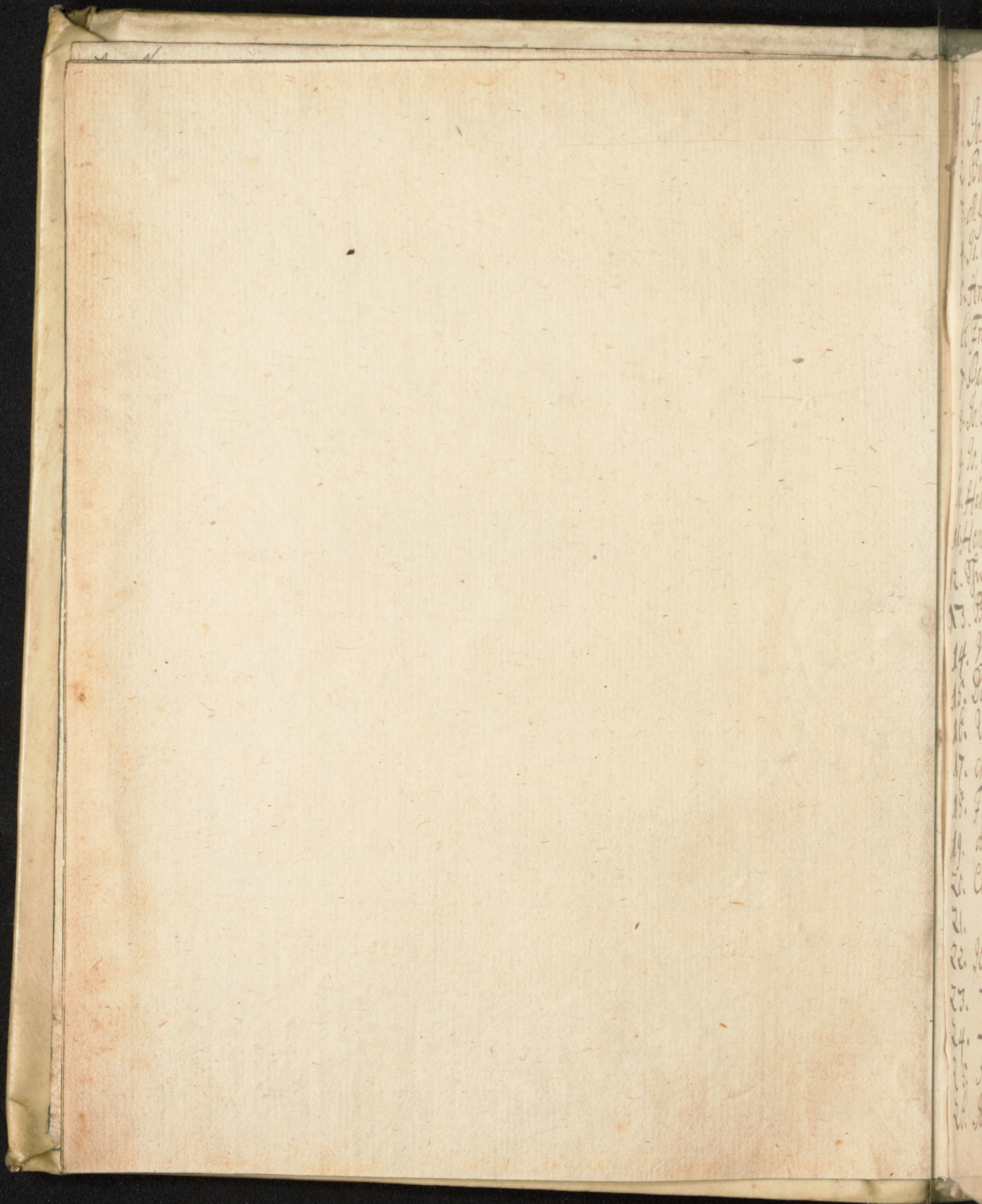

A-B
 Pr. 7
 46
 A-E
 A-E
 22p
 39p
 A-B
 A-D
 A-C
 A-C
 A-B
 A

Ja 1092 (84.)

<16.7h.>

1. Jo. Bened. Carpovii Patris. Vindicta doctrinae de Sacramento.
2. Bulaci (prolix.) Ulenchius errorum Lapidatorum de Sacram. Noie et Def.
3. M. Georo Sefmann (prolix.) de Sionis pœnit. ex Joelas potissimum.
4. Jo. Ulrich Mayor (prolix.) de Imagine Dei Homini primævo concreata.
5. Andreac Kühn (prolix.) de Universalis gratia.
6. Fridericus Holzmarm (prolix.) de Symbolo Apostolico contra Calicium.
7. Balthasar Fridericy Saltzmarm (prolix.) de Processione Spiritus S.
8. Jo. Fridericy Heilbrunnensis. De Tractu Patris ad Filium. y Jo. 14. 44.
9. Jo. Georo Dorschauer ad Ep. Juda v. 5.
10. Hennicy Schmid (prolix.) de Cathedra Petri.
11. Hennicy Philippus Heruart de Raptu Pauli. G. Lic.
12. ~~Fructura~~ Prop. Hulsemanno de Peccato in genere et in sp. originali.
13. Bernard Schmid de Lingua Ebraea.
14. ~~Witth~~ prof. Meijner. de Vita Salomonis curriculum.
15. Balthasar Boebelig de Phrasi N. Testamenti.
16. Victius de Urin et Thummim. 15. br. f. d. d. Chemnitz.
17. Michael Strubmantz de Judaism.
18. Francisc Spide Anclisio ad Rom. v. 1. 2.
19. ~~Christoph~~ Christiano Chemnitio de Peccato in Spir. S.
20. Christian Chemnitz de Tentatione sensus et in existentia Dei.
21. idem de Fide Demonum.
22. Jo. Ernest Gerhary de modo legitimo propagandi fidem.
23. idem de Salute Infantum ante baptismum decedentium.
24. idem de Libertate ad Nov. Test. Lybiacum.
25. Sebastian Niemanni Fides Pontificia non Fides.
26. Jo. Trifunty de Uia adventu sinistra a Judæis adhuc expectato.

27. Jo. Trifflmütz De Judaico Anno Paschali. Exod. XII, 3. p.
28. —. Idem de Angelo Fœderis.
29. —. Idem de Pontificum Uraonũ Vestitu Sacro.
30. Jo. Bened. Carpovig de Arca Fœderis.
31. —. Idem de Quæstione: Quosum Arca peruenit.
32. —. Idem ad nummos Cornutum Alesen exhibentes.
33. —. Idem ad Majemon. Hilch. VII. A. xvi.
34. —. Idem de Gigantibus.
35. —. Idem de Crethi et Pletti.
36. —. Eundem versio Hithot Thaanith Majemon.
37. Jo. Andreas Bosig ad 2 Timoth. II, 22.
38. Christianus Korthold de Origine Philosoph. Barbarica.
39. Jo. Faber Argent. de Causa, Lectati.
40. Jo. Pappi Quæst. et Resp. De Ecclesia Catholica.
41. Jacobus Froresen de Hæresibus et Hæreticis.
42. Jo. Georg. Dooschaur de Unione Hypostatica Ca. II, 9.
43. Balthasar Raithij Specimen Collegii Biblici ex Obadi.
44. Jo. Wistachig de Punctis Hebraonũ vocalibus.
45. Jo. Winkelmannig de Messia nostro Jesu Jer. xxiii. 3-8.
46. Jacobi Leonoldii Præfide Fræterigenio Flosculi Pagonũ dnm.
47. Wilhelmi Lyseni Christus Patiens Gal. 4. xiii.
48. Jo. Conradi Sumii Judai Inexcusabiles.
49. Jo. Schmiel de Resurrectione Christi a mortuis.
50. Wilhelmus Lyseni de Eadem.
51. Elie Schadai Theses de Spiritu S.

Pr
 M. Jo. Philippo Hornio
 Past. th. Heilbr. 1695.

בש הקבה

EXERCITATIO PHILOLOGICA

AD

R. MOSIS BEN MAIEMON

CAP. VII. HILC. עכ"ב NUM. XVI.

QUAM

PRÆSIDE

JO. BENEDICTO CARPZOV

IN ACAD. LIPS. XVI. KAL. APRIL.

clō Ioc LX.

SOLENNITER

P. P.

JOANNES Schrey / BORNENS. Misn.

TPis Jo. BAUERI.

37.

5

4

4

VIRIS CLARISSIMIS

D. HIERONYMO MULLERO, PH. M.
D. JOACHIMO HESTERBERGIO,
D. MATTHIÆ BIESTERO.

HAMBURGENSIBUS, THEOLOGICÆ CANDIDATIS, AMICIS
MEIS ET FAUTORIBUS DILECTISSIMIS

S. P. D.

JO. BENEDICTUS CARPZOV.

Non sejungendi eratis in hoc publico allo-
quio, Amici honoratissimi, quos olim
Museum unum, unum Studium, ac Mensa
una conjunxerant. Cum primis Mensa,
quam apud JO. SCHMIDIUM sanctissi-
mæ memoriæ, Theologum sumum & Incomparabi-
lem, mecum Argentorati communem habuistis. Quan-
ta eo tempore mihi necessitudo Vobiscum fuerit, & no-
stis ipsi, & ego profecto, quoties ejus recordor, recordor
autem indies, tacita quadam animi voluptate perfun-
dor. Cujus fidei meæ & Amoris monimentum cum sta-
tuere aliud non possim, qui corpore sejuncti vivimus, le-
ve hoc meum Schediasma mitto Clarissimis Vestris No-
minibus inscriptum, quod eo, confido, animo accipietis,
quo abs me, ulu mancupioque Vestro, datur, hoc est,
Candido, & sincero. Valete. Dab. Lipsiæ e Museo,
die XVII. Kal. Aprileis, A. R. S. clō lōc LX.

בש הקכה
EXERCITATIO
PHILOGICA.

AD ILLA VERBA
R. MOSIS MAIEMONIDIS

CAP. VII. Hal. עכום Num. * XVI.

(a) האשרה בין שהיתה נעכרת בין שהיתה עכורת
(c) כום מונחת (b) תחתיה אסור לישב בצל קומתה
ומותר לישב בצל השרויגים והעלים שלה:

Cap. I.

Occasio ad hanc materiam data & dicendorum Summa. Sensus Verborum Majemonidis. VossI versio, & alius Castigatio. Unde מותר? Radicis Chaldaica נתר significaciones ex Targumim eruuntur. Quid in Aphel אתור Chaldaicis noter? Aliæ significaciones טר אתור vel התור apud Rabb. vel Talm. Participium מותר in Verbis Majemonidæ notare Concessum, licitum, probatur, I. ex significacione usitata in libris Rabb. & Talm. II. Stylo Majemonidis. III. Oppositione טר אסור & מותר Vetiti & Liciti. Quid noter vocula שלה & unde orta?

Nsa mihi ad hanc materiam data his diebus est, quando me ista Majemonidæ verba in DionysI VossI Editione legentem offendit Amicorum quidam, qui errasse in horum interpretatione Vossum adfirmabat, cui cum contradicerem, eam ab omni errore immunem adferens, Autoritatem mihi non-neminis objicit, qui publice ob id eum reprehendisset. Age, inquit, dum Exercitium Academicum meditator, hæc mihi disertationis materia erit, ut Vosfianæ Versionis Defensorem agam, alteram, quæ ab eo, cujus Tu Autoritatem sequeris, adfertur, examinando. Non enim vereor, ne ægre is sit laturus disensum meum, qui non contendendi, criminandiq;

A 2

rorum est ratio. Nos, si quid diversæ lectionis occurreret, ex Utraq; hac Editione notabimus, hanc Veterem, illam recentioris differentia ergo nuncupando: ne cum solo VosfI vitulo arasse videamur. (a) Vet. עכורה זרה. (b) Rec. ומנחת. (c) Rec. קומתה. מותר Nimirum hæc Edit. puncto quodam distingvit sequentia a præcedentibus, omisio ꝛ præfixo.

* Ita Dion. Vossius, cujus & in sequentibus divisionem Numerorum sequemur. quod ejus libellus in plurium sit manu, quam ipsum Majemonidæ opus. Alias in Edit. Veneta, quæ in fol minor. Anno 1574. cum כסה

משנה מגיד & משנה prodiit. Verba illa reperiuntur Num. XII. In Editione vero, quæ ibidem in f. Maj, cum מגרל עוז Anno 1550. prodiit, plane nulla habita nume-

37.
4
5

EXERCITATIO PHILOLOGICA

nandiq; libidine id audeo, sed doctissimi Juvenis inductus innocentia, & folius studio veritatis, quam ante habendam Amicitia esse, suo exemplo ostendit, quando Viros, quos ipse in omni Eruditione Incomparabiles adpellat, reprehendere non veretur. Quare nunc sine ambage rem ipsam aggrediar, nude ac sin- cere singula propositurus.

Majemonides igitur illis verbis nil aliud indicare voluit, quam nefas esse, si Israelita considerent in Umbra trunci Arboris, quæ superstitiose a Gentilibus culta, (Arbores enim sacrari solebant) aut ornata etiam idolo esset. At licitum contra, con- siderare in foliorum & ramorum Umbra, quæ remotior aliquan- tum ab ipsa arbore est, adeo ut, præsertim ad Occasum vergente sole, in eorum umbra sedens foliis & ramis arboris prorsus non tegatur. Unde Dionysius Vossius, quem dixi, adcurate sic ea transtulit: SI VEL ARBOR IPSA CULTA FUERIT, VEL POSITUM SUB EA IDOLUM; IN UMBRA TRUNCI EJUS CONSIDERE PROHIBEMUR: AT SUB UMBRA FOLIORUM ET RAMORUM LICET. At vero miratur

* de Sacrif.
Vett. c. XVI.
p. 379.

ipsum Censor, * quid Juveni sublimis Ingenij, sed Fatis crudis & præcocibus infesto in mentem venerit, quod tali modo transtulerit ea verba, cum sic debuisset potius: CONSIDERE PROHIBENTUR SUB UMBRA TRUNCI EJUS, ET QUOD RESIDIUM EST; JACERE SUB UMBRA SURCULORUM, ET (SUB UMBRA) FOLIORUM REQUIESCERE. *Præter enim, inquit, quod מותר Participium sit ab הותר quod est אתר & significet residuum esse, superesse remanendo: etiam plane contrarius a Vosio inducitur sensus.* De sensu nos inferius dice- mus: primum Verba perpendamus, quorum duo potissimum Vossum non intellexisse objicit. Alterum est מותר: alterum שלה. Illud *Reliquum, Residuum* significare scribit: hoc per *Requiescere* in Versione reddidit. Sed prorsus fallit & fallitur ille, quod manifestum erit, si in utriusq; & significationem, & usum inquisiverimus, quod ut feliciter fiat, puncta Vocalia ipsi Textui subji- cemus: האשרה בין שהיתה נעברה בין שהיתה אסור לישב עבודת כוכבים ומזלות מונחת תחתיה אסור לישב בצל קומתה ומותר לישב בצל השרוים והעלים : שלה In

In his igitur Verbis **עָנוּם** est Participium Præter. Passivæ Conj. Hophal, a Radice Chaldæis usitata **נָתַר** h.e. fluxit, effluxit, decidit. Correspondet enim vel I. Hebræicæ Radici **נָבַל**, quando marcori aut Castui floris tribuitur, V. G. Jesa. XL, 7. Aut foliis. Psal. I, 4. Jesa. LXIV, 5. c. XXXIV, 4. C. I, 3. Aut Viriditati herbæ, Ps. XXXVII, 2. Aut homini (Mosi & Populo Israelitico) Exod. XVIII, 18. Aut etiam Monti, Job. XIV, 18. Vel II. Radici **קָמַל** & quidem semel tantum, Jesa. XXXIII, 9. Vel III. Verbo Hebraico **נָמַל** quod usurpatur de Flore Nahum. I, 4. De Oleo Joel. I, 10. Et mox ibidem Vers. 12. de Ficu: Vel IV. ad alias res a Targumistis adhibetur, quæ excidere aut decidere dicuntur, ut nulli certæ voci in Textu Hebræo respondeat, V. G. ad Dentes, Deut. XXXIV, 7. quando de Mose dicitur, quod neq; caligavit Oculus ejus, **וְלֹא נָס לַחַה** neq; fugerit vigor, vel viriditas ejus: ibi Pseudo-Jonathan: **וְלֹא נָתַרְיָן** † Neque decidentes dentes maxilla ejus. Aut ad Capillos, Jerem: XLVIII, 37. † In Edit. Hanovienfi est **נָתַרְוֹן** Levit. c. XIII, 4. cum Jonathanis Targum. Sic, quando Esth. II, 12. duodecim mensibus præparandæ Virgines erant ante, quam ad Regem Achasverum venirent. & sex quidem Mensibus ait fuisse **בְּשֵׂרָא יָת מִפְּנֵי יָת סַעְרָא** † Anaphorice **דְּמִנְתָּר יָת סַעְרָא** † Edit. Hano. **דְּמִנְתָּר** Oleum Omphacinuræ decidere faciens Capillum, & delicatam reddens carnem.

In Binjan Aphel (cui Hiphil apud Hebræos correspondet) semel occurrit ista radix apud Danielelem, * & quidem in dejectiendi significatione: **גְּרוּ אֵילָנָא וְקַצְצוּ עֲנַפּוּרֵי אֲתָרוּ** * Dan. c. IV, II. **גְּרוּ אֵילָנָא** succidite arborem, & pracidite ramos ejus, **DECIDERE FACITE**, vel **DEICITE** folia ejus, & dispergite fructus ejus. In qua significatione Usus etiam Chaldæus est, dum Bôozi verba, Ruth. II, 16. transtulit: **וְאִף מִתָּר תִּתְרוֹן לָהּ מִן אֲסוּרֵי** Dejiciendo dejicite ei e Manipulis: &c.

Deinde hæc ipsa radix adhiberi in hoc Binjan a Rabinis & Talmudistis in solvendi; ac libere dimittendi, Liberandive, significatione Solet, nata ex Hebraica Radice **נָתַר** idem, docentibus Hebræorum Concordantiis, denotante. Hinc Passivum **הוֹתָר** Solvi liberum esse, quo Gemara

† Talm. Mas-
sech. Keru-
both c.III.
אלר
נערות
fol.32. col.1.
Edit. vener.
* Tra&. III.
c.III. p.184.
Edit. L' Em-
per.

מה לחובל בחבורו * * * שכן
הותר מכללו כבית דין
Quæ Verba R. Jeschua hallevi, in Halichoth olam; * Objectio-
nem aliquam dicit esse ad latam Sententiam, qua is, qui Proxi-
mum suum Vulneravit, cum duæ concurrant pœnæ, multa pe-
cuniaria & Plaga, plagis, non pecunia mulcandus juxta Gema-
ram: אמרו: ולזה אפרו Itaq; objiciunt, inquit, מה לחובל בחבורו,
שכן הותר מכללו שמצינו חובל שאין לו עונש כלל
שהוא בר שנותנין המקלות וכיון שאינו משלם כלל
אף אני אביא שאר חובל רממון משלם ולל
Quid hoc ad eum, qui proximum
suum vulnerat, cum etiam a genere suo Liberetur? Nam reperi-
mus Vulnerantem, cui nulla omnino infligitur pœna: nimirum judi-
ces, qui plagas infligunt: Et quandoquidem isti nihil luunt, ego eti-
am de reliquis vulnerantibus proferam, eos pecuniam solvere, non
plagas luere. Atque hoc est illud. A GENERE SUO EXCIPITUR.

Conf. Locus ipse, ubi aliquoties repetitur, & inter alia: אעפי
שיתן מקלות מ' אינו חייב כלום לפי שכשנותן הותר וכו'
Et si XL. plagas infligat, nihil debet; quia dum infligit, LIBER EST.

Tertio ab iisdem, quod ex precedenti significatione fluit,
pro Synonymo Verbi תרץ habetur, h.e. solvit, exposuit dubium,
לא הסתדר להתיר הספק †: Non est sollicitus ad solvendum dubium. Sic in Hophal nihil usi-
tatius, in primis R. Abarbaneli, ac formula illa: והותרה כזה
Et sic soluta esset questio: quam plus millies in ipsius

† Vid. Lex.
Talm. D. D.
Buxt. f. 1410.

* Nobis qui-
dem ad ma-
nus solum
est 'פי in
נביאים
אהרונים
Edit. Amste'
1642. sed nec
de reliquis
dubitamus,
† affix. R.
Lipman, Nizzachon p. 224.

Commentariis * reperias. Vnde nomen התרה solutio Ar-
gumenti, item הותר הספק Solutio dubii, quod cum תירץ tan-
quam hujus Synonymum conjungit CL. Hackspanius, in de scri-
ptorum Judaic. Usa, †
Atque inde demum & illa oritur significatio, qua התיר
Permittere, Licitum reddere Rabbini est. Quem enim quis sol-
vit, hunc liberum reddit, nec severioribus vinculis adstrictum
tenet; Sed PERMITTIT ei, quod ipsi visum. Quæ Verbi nota-
tio.

tio frequentissima apud Rabbinos. Vid. Incomparabilis BuxtorfI Lexicon * Chaldaico-Rabb. Hinc Participium Passivum *1.c. fol. 1410. מותר h. e. Liberum, permiffum, concessum, licitum, quod Nomen adpellat quidem Philippus D' Aquin in מערוך המערכות *fol. 230. col. 2. Edit. Lutet. Paris. A. 1629.

* & ad radicem מותר refert; non tamen quoad significationem dissentit: מותר השם inquit לעשותו ר"ל דבר זה רשות לעשותו i. e. Nomen מותר significat Licentiam, facultatem vel potestatem efficiendi rem illam. Quicquid sit, est Participium, & hoc ipsum certe, quo hoc in loco Majemonides utitur, quem his ita præmissis recte à Vossio translatum censemus. Id namq; evincit

I. Ipsa, quam diximus, מותר significatio, Rabbinis & Talmudistis usitatissima, quod utut probatione aliqua non indigeat, uno tamen alteroq; exemplo iustrabimus. Quorum quidem tot in Talmude occurrunt, ut umerare חלא דימא Arenam maris citius, quam illa possis. Quare pro Talmudistis unum saltim proferemus ex Halichoth holam, seu Clave Talmudica, cum Latina Versione ante hos XXVI. annos a Constantino L' Empereur edita, Libro, quo Magni BuxtorfI Judicio, nulli carere debent, nec possunt, quicumque feliciter in Talmudicorum scriptorum Lectione progredi & Versari cupiunt. Ibi, cum de Mischnæ agitur Formulis, † legimus: מצינו במשנה דבר זה מותר ואינו מותר לגרמי אבל הוא מותר מצד אחר ואסור מצד אחר ומותר דקאמר רוצה לומר מצד אחר: † Tr. III. c. I. p. 78.

Invenimus in Mischna: HÆC RES EST LICITA: nec tamen in solidum LICITA est, sed uno respectu LICITA, altero interdicta est: quod autem dicit esse LICITAM, id de uno tantum respectu intelligit. Sic e Rabbinis unius R. Jacobi Opus Juridicum, Arba thurim inscriptum, in quo res licitæ & vetitæ proponuntur, sufficiat, quod dum consulo, in prima statim, quæ, cum librum aperirem, oculos subivit, pagina octies & trigesies vocem istam in hac significatione reperio. Pagina ea est XLIV. * partis primæ, quæ אורה חיים dicitur, & in הלכות שבת quidem. * Editionis Augustanæ Anno 5300. i. e. CHRISTIANI 1540. n fol.

Ipsa Capita CCXXII. & CCXXIV (utrumque hoc folio reperitur) ab ea auspiciatur. Illud: מותר לומר לחבירו מלך לי: כלי זה אעפ הוי' מיוחד למדה אבל אסור להזכיר לו שם

שם מורה כגון תן לי מורה פלוניית או פלוניית ;
 i.e. *Licitum est, dicere ad Proximum suum: Imple mihi hoc vas; etiam si destinatum illud sit mensura; At prohibitum est, certam illi prescribere mensuram, V. G. tantum vel tantum mihi infunde. Hoc vero: מותר לזמן גוי בשבת אעפי שביט אסור ומותר ליתן לו מזונות בחצר וכו' Licitum est, invitare die Sabba-*

*seu Christianum utrumque enim קרי notat

*thi Gentilem, *etiam si prohibitum sit die festo; & Concessum saltem, in atrio ipsi alimentum prabere &c. Vides significationem מותר h.e. Vetitum, Prohibitum, Nefas. Vnde non opus est, quod utique possem, ad derivatum היתר, ejusque significationem descendere. Quis enim hospes adeo in Rabbinicorum Librorum cognitione, quem libri R. Jonæ, R. Nathan, R. Isaaci Durenensis, aliorumque; lateant, † quos ודיתר איסור Vetitum & licitum inscripsere? Neque hujusmodi exempla rara esse possunt, cum liciti & illiciti cognitio fundamentale Mysterium sit Rabbinis, non aliter ac Jctis nostris, quos juxta Vlpianum in Digestis, † Boni & æqui notitiam profiteri, æquum ab iniquo separare, LICITUM ab ILLICITO discernere decet. Quod ipsum intermonita ad filium suum misit R. Hyslopæus refert: **

† Vid. Jo. Buxtorf. Bibl. Rabb. p. 316. & Jo. Seldeni, lib. II. de Synedr. Hebr. c. VII. p. 284.
 † L. I. ff. de Iustit. & Jure * in קערת

קערת pag. 31. Edit. Paris. 1559.

בפסוק	ברקרוק או	עסוק פעם
גמרה	סקרשית ב	אבל רוב ע
ודיתר	יסוד איסור	לדעת סוד
כשרה	פסולה ל	והבריר בין

Versare interdum in Grammatica, aut in contextu Biblico.

Sed magnam partem occupationis tue pone in Gemara,

Ut scias ARCANUM FUNDAMENTI, VETITUM ET LICITUM,

* cap. IV. p. 51.

† cap. 7. p. 282. seqq.

Et distinctionem inter Vitiatum & rectum.

Qui alia exempla desiderat, consulat Jo. Seldenum, Lib. I. * & II. † de Synedriis Vett. Hebræorum.

II. Ipsi Majemonidis stylus urget hanc interpretationem, cui perquam familiare est Licitum per מותר, Vetitum per אסור exprimere. Exempla ex his ipsis Hilcoth, & ex eodem

dem Cap. VII. proferemus, Numero V. ait: העושה

* עכום לאחרים אעפ שהוה לוקח שכרו מותר * Edit. Ver.

Qui dolum aliis facit, etiamsi ipse Vapulet, tamen Merces ejus est. CON- עו

CESSA: & licet gentili illud fecerit, ipsumq, continuo sit prohibi- לכותי

tum. Num. VIII. צוררת שעשאום * גוים לנוי מותרין * Edit. Rec.

בהנאה וצוררת שעשאום † לעבודת כום אסורין; עכום

Imagines a Gentilibus ornatus causa facte LICITAE sunt ad que- † Edit. Ver.

stum; At que cultus ergo facte, prohibite. Vide & finem ejusdem לען

Numeri. Num. IX. צלמי * כום הנמצאים מושלכום * Vet.

בשוקים או בתוך † הגרוטאות הרי אלו מותרין וכו' Rec.

Imagines stellarum & planetarum, quae abjecta in plateam, vel inter צלמי

παλαίσματα, reperiuntur, LICITAE sunt. Num. X, enumerat- עכום

tis vasis aureis & argenteis, item vestimentis coccineis &c. ima- † Rec.

gine Solis, Lunæ, aut Draconis signatis ait: הרי אלו אסורין; הגוונות

ועל שאר הכלים מותרין מפני שחזקתן לנוי וכן שאר

הצורות הנמצאות על כל הכלים חזקתן לנוי * עבודה זרה

: En illa prohibita sunt; at cetera Vasa, in quibus tales † Vet.

figura, LICITA, quia presumptio de illis est, esse ad ornatum: Et עבודה זרה

sic reliquæ imagines, quæ in Vasis inveniuntur, ad ornatum facte pu- † in Vet. ut

tantur, & LICITAE sunt. Num. XIII. עבודת * כום אסורה והשלהבת מותרת; † antea legitur

: Pruna idololatri- ספק

ci cultus vetita est † Sed flamma CONCESSA. Num. XIV. עבודת †

Suspiciosum † in Vet. ut

antea legitur

Idololatria prohibitum est, suspiciosi suspiciosum CONCESSUM.

adde finem hujus numeri. Num. XV. de anulis proponitur casus,

quæis Idololatricus forte immixtus, tandem de certis quibus-

dam concluditur: Omnes illi concessi. Num. XVI.

est idem ille locus, de quo agimus, ubi, quid licitum, quid veti-

tum sit in arbore culta, aut idolo ornata, docet, nempe אסור

ומותר, licitum tamen, sub Umbra foliorum & ramorum ejus sedere. Item,

prohibitum esse, transire sub ea, si via fit alia; sin alia desit, cur-

sim sub

B

sim sub

37

הגוונות

5

4

4

fim sub ea transeundū. Item, Num XVII. שאפרוחים שקננו
 ברא ואין צריכין לאמן מותרין והאפרוחים והביצים
 : שצריכין לאמן אסורין : *Pullos in ea nidificantes, nec amplius*
Matris indigos, LICITOS, qui vero Matris egeāt adhuc, sive pulli, sive
ova, prohibitos. Similiter Nidum, si avis aliunde materiē adporta-
 rit מותר *Licatum*; sin ab eadem arbore ramulos sumserit,
 hos esse אסורין *prohibitos.* Confer Num. XVIII. XIX. XXI,
 XXIV. XXV. ubi aliquoties hæc ipsa vox in hac significatio-
 ne occurret. Jam argumentor: Quicquid מותר^ו significat
 in Antecedentibus & Consequentibus, idem significat etiam
 hoc in loco. Atqui in Antecedentibus & Consequentibus sig-
 nificat LICITUM, CONCESSUM. Ergo idem significat hoc
 in loco. Majorem probo: Quia idem est Verbum, eadem
 constructio, idem loquendi modus, idem Stylus, eadem
 intentio, cum, quemadmodum in Antecedentibus docuerat,
 quid licitum sit, quidve illicitum in Imaginibus, in Igne Idolo-
 latriæ, in annulis: ita heic demonstrat, quæ Umbra Arboris
 Idololatriæ licita, quæ prohibita: ita in sequentibus ostendat a-
 lias res concessas, alias vetitas. Quæ igitur me caula moveat,
 ut ab ea significatione, quæ heic & illic occurrit, istic abeam,
 novam mihi nescio quam fingendo? Quare & istic eadem est
 significatio. Quod vero ad Minorem attinet, non existimo,
 quenquam fore, qui vocare eam in dubium audeat. Non e-
 nim alia dari significatio poterit, quæ singulis æque locis accom-
 modanda: ut taceam, rem ipsam aliam non admittere, quod
 non difficile ex Talmude, aliisq; Juridicis Hebræorum libris
 probatu esset, nisi id supervacaneum prorsus duceremus. Ne-
 que id diffitetur Vossii Censor (si quidem procedere κατ' ἀν-
 θεωπον velimus) quando in eodem, quo Vossium reprehendit,
 Capite † docere ait Majemonidem, Flammam idololatriæ Sacri
 Istraëlitis inter dictam non fuisse, prohibitam autem prunam &
 cinerem. Qui locus nostrum proxime antecedit, a nobis supe-
 rius etiam adductus. Aut igitur erravit ille, dum istam Vossii
 versionem secutus est, aut erravit, dum hanc vitiosam dixit. E-
 ligat, utrum velit, erroris convincitur. At nos ibi ab errore eū
 liberamus. Conferantur, si placet, reliqua loca hujus Halachæ,
 cursoria ejus lectione nobis observata, Cap. III, n. XII. &
 XII.

† pag. 363.

XIII. Cap. IV. n. XI. XII. XIII. Cap. VIII. n. I. III. V. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XVI. XVII. XIX. XX. Cap. IX. n. I. II. V. VIII. IX. X. XV. Cap. XI. n. III. V. XIII. XIV. Cap. XII. n. IV. V. VI. VII.

III. Nonne manifesta est heic Oppositio מותר & אסור? Urget & hæc sane, ut מותר permissum dicamus denotate, quem admodum אסור notare prohibitum, nemo negat. Quid ergo pluribus opus? Annon, si pulchrum & deforme opponantur, מותר pulchrum idem erit, quod decorum, aut formosum, utut alias etiam FORTE designet? Sed hæctenus de מותר.

De Voce שְׁלֵה non est, multa ut dicamus, quam Pueri Hebraizantes ex Grammatica norunt; Nimirum לֵה est Vocula ex Præfixi cum suffixo coalitu orta. ה & ל quod per מ & Mappik suffigitur, ortum, ut Magnus Buxtorfius * docet, ex integro הֵיָהּ sicq; constituit Dativ. sing. Foem. Pronominis tertiæ Personæ, illi, ei. Huic postmodum שְׁ per ׀ sequente Dagesch forti præfigitur, quod Relativo utriusq; Generis & Numeri אֲשֶׁר (unde desumptum est) correspondet. Atq; sic שְׁלֵה significat,

† *qua ipsi*, scil. sunt. * Exemplum non apud Rabbinos solum ubivis obvium, V. G. סֵפֶר שְׁלֵי *Liber, qui mihi*, i. e. qui ad me pertinet, vel, qui meus est. סֵפֶר שְׁלֵךְ *Liber, qui Tibi*, i. e. qui ad te pertinet, vel, Liber tuus. סֵפֶר שְׁלֵהָ *Liber, qui illi sc. feminae*, i. e. Liber illius feminae; sed ipso in sacro Codice etiam reperitur, Cantic. I, 6. כִּרְמֵי שְׁלֵי לֹא נִטְרְתִי *Vineam meam, que mihi erat, non custodivi.* In nostro igitur loco Relativum refertur ad הָעֵלִים וְהָעֲרֵבִים הַשְּׂרִיגִים *Ramos & folia: Demonstrativum ad הָאֵרֶבֶת Arborem*, q. d. Prohibitum est, considerare sub Umbra trunci arboris; at licitum considerare sub Umbra ramorum & foliorum, *qua ipsi sunt*, i. e. ejusdem arboris.

Cap. II.

Nova, quæ adfertur, Versio examinatur. An pro *Muttar* legendum *Motar*? Num מותר significet *Es per Consequens*? שְׁלֵה non esse Infinitivum, demonstratur. Quando Rabbini Matribus Lectio nis utantur. Alia circa Constructionem Hebræorum observanda, c. 2. p. 24.

Demonstrata nunc ergo vera ac genuina Vosii interpretatione, reliquum est, ut alteram, quæ a Censore adfertur, examinemus, videamusq; num forte & ea quo-

37

5

4

4

quodam modo excusari possit. Sed plenam ubique invenimus Errorum. Horum una Mater Participium מוֹתֵר quod per מוֹתֵר legerat. Nimirum evolverat forte hanc vocem in Buxtorff Lexico † sub Rad. יוֹתֵר quam cum *Residuum* notare, nec *Liciti* habere significationem, invenisset, errasse existimavit Vossium, dignum adeo, qui publice castigaretur. Qui si perpendisset, Nomen illud מוֹתֵר *Motar* in Paraphrasibus Chaldaicis usurpatum (cujusmodi exempla suppeditat Buxtorfius, *) raro apud Rabbinos occurrere, nec nisi in statu Chaldaeorum Emphatico מוֹתֵר aut constructione positum; non ita festinanter erroris innocentem Vossium accusasset, cum in Verbis istis Majemonidæ nec status Emphaticus sit, nec Constructio. Occurrit quidem in trito illo Hebræorum: כֹּל מִי שֶׁמֵנַע מֵהַמּוֹתֵרִים יִשְׁבַּח עֲצוֹתָו הַשָּׂכֵל *Qui se a superfluis cohibet, ejus Consilium laudabit intellectus.* Sed alia primum heic est significatio, alius deinde Numerus, ut nihil ei patrocinii accedere inde possit. Et quamvis concedamus, etiam extra statum Emphaticum & Constructum occurrere, Constructio tamen ipsa, & Participium מוֹתֵר, non permittit, ut vel מוֹתֵר legam, vel per *Residuum esse* interpreter. Quid? quod ea significatio, qua מוֹתֵר *Et per Consequens* significet, nusquam apud Rabbinos, quod affirmare audeam, deprehendatur. Jam vero hoc vult ille versione sua, Prohibitum esse, sub Umbra trunci ejus (arboris) confidere, & per *Consequens*, (prohibitum etiam) jacere sub Umbra furculorum. & sub umbra foliorum requiescere. Aut enim ista Verba: *ET QUOD RESIDUUM EST*, referri cupit ad præcedentia, aut ad sequentia. Ad præcedentia, ut hic sit sensus: Prohibitum est, sedere sub Umbra trunci arboris, & sub Umbra ejus, quod residuum est de arbore. Sed hoc ἀτόπον, nec cum Hebrææ Lingvæ Indole convenit, in qua si iste sensus esset, dicendum foret: כֹּל מִי שֶׁמֵנַע מֵהַמּוֹתֵרִים. Si ad sequentia: tum aut synonyma sunt eorum: *Et per consequens*; aut nullus plane verbis inest sensus. Atqui illud negavi usquam apud Rabbinos מוֹתֵר significare: ut ineptam argumentandi rationem taceam. Neque illud urgere adeo cupio, quod in ea Majemonidis Editione, quæ Venetiis An. שֶׁלֹּף לֶפֶק i. e. CHR. MDLXXIV. cum מגור משנה & כסף משנה prodiit, מוֹתֵר

† Talm.
Rabb. fol.
229.

* loc. cit.

מותר cum iis quæ sequuntur, non tantum puncto aliquo a præcedentibus distingvatur, verum etiam † copulativo † desitua-
tur, h. m. אסור לישב בצל קומתה . מותר לישב בצל
: שלה Prohibitum est, jacere sub umbra
trunci ejus. Licium, jacere sub umbra surculorum & foliorum ejus.

Quod ad alteram Vocem attinet, paucis & circa eam erro-
rem Censoris ostendemus. Quo enim superius prolixiores fui-
mus, eo nunc esse cogimur breviores. Pro שלה legiti ille
שלה vel שלה ac si Infinitivus esset a שלה quievit tran-
quillus fuit. Sic namq; verba Rabbini : לישב בצל
שלה והעלים השריגים transtulit: jacere sub umbra surculo-
rum, & (sub umbra) foliorum requiescere. Enim vero, quam hoc
sit inconveniens, patebit, si ad sequentia attenderimus.

I. Rabbini, cum puncta Vocalia non adhibeant in libris
suis, eorum loco uti solent literis איו ut absentium Vocalium
sint indicia. א plerumq; vel Kametz, vel patach indicat. † vel
Sæghol, vel Tzere, vel Chireck cum absolute, tum sequente Da-
gisch forti. † aut Schureck, aut Kübbuz, aut cholem, aut Ka-
metzkatuph designat. Unde a Judæis אמרת הקריאה Matres
Lectiois adpellantur, quod Lectioem alias ob punctorum de-
fectum ambiguam, juvent, & æquivocationem removeant.
Jam, si h. l. esset Infinitivus שלה vel שלה interjecta utiq; a
Majemonide litera † fuisset שלה ut aliquod ejus haberemus
indicium. Neq; enim Infinitivus formæ Chaldaicæ esse potest.

II. Mutata sic esset constructio, modo & Hebræis, & Rab-
binis inusitato. Ponamus enim אסור אסור non repetendum:
לישב בצל השריגים אסור לישב בצל השריגים Prohibitum est jacere sub um-
bra surculorum: quid illud שלה? nonne eadem ratione dicen-
dum esset: אסור לשלוח? utique.

III. Neq; sic Hebræi loquuntur unquam, ut nomen in Re-
gimine cum duobus aliis, tanquam in Gignendi Casu ponant,
quorum posterius ad sequens verbum, cum ipso Nomine in Re-
gimine posito, sit referendum, prius ad præcedens Verbum per-
tineat, qualiter h. l. Verba Majemonidis interpretatur Censor:
לישב בצל השריגים והעלים שלה jacere sub umbra surculo-
rum,

† Quamvis
hoc φάσμα
mihi videat-
ur, ut † hinc
ablatur ad
מונחה
fit
adscriptum.
Quicquid
fit, distinctio
adest.

* De his vid.
Celeb Bux-
torf. de pun-
ctor. antiq.
lib. 2. c. 8. p.
356. seqq.
Jo. Druf.
Opusc.
Gram. de re-
cta Lect. S. L.
c. 4. p. 6. c. 10.
p. 21 c. 40.
p. 84.
Jo. Leufden.
Jon. ill. p. 23.
27.

Joel. expl.
p. 12. 28. 112.
124. 137.
Philol.
Hebr. Disf.
14. p. 127. &
Disf. 16. p. 157.

37.

5

4

4

rum, & (בצל sub umbra) foliorum quiescere. Constructio profecto, quam nullus Hebræorum intelligeret, qui sensum hunc expressurus, sic loqueretur: **בצל השריגים ולשלות בצל העלים** *jacere sub umbra surculorum, & quiescere sub umbra foliorum.*

IV. Cujus Arboris foliorum & surculorum Umbra esset prohibita? Ejus **שהיתה נעברת או שהיתה עכום מונחת** *que culta fuit, aut sub qua Idololum positum.* Ubi igitur Relativum, si **שלה** sit Infinitivus? Nonne tum dicendum foret: **בצל שריגיה ועליה** quemadmodum dictum fuerat: **בצל קומתה**? Nimirum **שלה** est Relativum, quod pro Infinitivo perperam venditatur.

Cap. III.

Duo Majemonidis Loca exponuntur. Num licitum Judæis sub Umbra ramorum & foliorum Arboris Idololatriæ sedere? R. Mos. ben Majemon Verborum suorum Interpres. Jo. Seldenus Laudatur. Conclusio.

QUæ dicta sunt hætenus sufficere poterant, ut hinc concluderem, veram esse Vossii Versionem, falsam alterâ, quæ ab ejus Censore adfertur. Addamus tamen nostri promissi memores de sensu & Majemonidis mente non nihil, quoniam is illuc provocat. Omnino enim etiam vetitum fuisse, ait, sub Umbra foliorum & ramorum jacere, idq; probat ex gemino Rabbini loco, Alter in hoc ipso capite VII, est, Num. XIX † ubi R. Moses inquit: **מפני שצל האשרה שהוא אסור** quæ de tota in genere Arbore dicta accipit. Sed Respondeo, alium Verborum sensum esse, quam qui a Censore adfertur. Sermo enim Majemonidi h.l. est de fatione, an licitum sit æstivo tempore in Umbra ejusmodi vetita, trunci videl. Arboris, olera ferere? Et respondet, quod sic: **מפני שצל האשרה שהוא אסור עם הקרקע שאינה נאסרת גורמים לירקות אלו לצמוח** *Quia umbra Arboris, (NB.)*
que est prohibita, una cum terra, quæ non est prohibita, in cam.

† Edit. Majem. Anno 1574. est num XIV.

* Edit. rec. גורמין

in causa est oleribus illis, ut germinent. Jam vero subjungit :
 כל שדבר אסור ודבר מותר גורמין לו הרני זה
 מותר בכל מקום *Quicquid ex unare illicita, altera licita
 prodicitur, id quovis loco licitum habetur.* Q. D. Etiam si um-
 bra illa Vetita arboris (nempe Umbra trunci, ad quam restrin-
 gitur per *שהוא* *quæ est*, non ut ille existimat : *illa ipsa*) in-
 servit germinationi, nihilo tamen minus olera ipsa licita sunt,
 quia accessit terræ licitæ officium; Licitum autem omne est,
 quod ex illicito & licito provenit. Nihil itaq; hic locus probat.

Alter, quem probationis loco adducit, est Cap. VIII, Num.

VI. † ubi Majem. ait: *אעפי שלת נאסר גופו של
 אילן כל השריגום והעלים והלולבין והפירות
 שיוצאת כל זמן שהוא נעבד הרני אלו אסורין*

† Edit. ips.
 Majem. est
 Num. III.

*Etiam si non prohibitus sit truncus Arboris; Omnibus
 tamen surculis ejus, foliis, floribus, & fructibus, quos tum temporis,
 quo colitur, profert, iis, inquam, uti frui prohibemur.* Verum
 miramur, qui pro sua sententiâ adducere hæc verba potuerit.
 Annon enim vidit, heic profus de re alia Rabbinum loqui, vel
 ex eo solum quod concessum h. l. truncum dicat, cujus umbrâ
 tamen, vel Censore judice, antea prohibitam dixerat? Si ergo
 Trunci umbram intelligeret, contradiceret sibi ipsi. Quare pri-
 mo non Surculorum, & foliorum Umbram, sed Usus interdi-
 ctum scribit. Aliud vero est foliorum usus, aliud foliorum
 Umbræ usus. Deinde, agit heic Majem. de arbore, quæ non
 plantata est cultus causa; sed cujus trunco recisis ramis propri-
 is alius surculus est insertus, ut postea idololatriæ inserviret.
 De hujusmodi arbore scribit, Truncum licitum; folia & surcu-
 los, fructus item atque flores prohibitos esse.

Ita videmus, nullibi in mala causa, ut ut studio quaramus,
 inveniri effugium. Verba Rabbini nostri clara sunt. *PROHI-
 BITUM ꝑ ACERE SUB UMBRA TRUNCI ARBORIS CVL-
 TÆ; AT CONCESSUM, ꝑ ACERE SVB UMBRA SVRCV-
 LORUM ET FOLIORVM EQVS.* Cujus quidem Legis ex
 Sacro Codice fundamentum petere, inconveniens foret, cum
 Veterum sit Traditio, aut Παράδοσις, qualem Salvator * ipse * Marc. VII,
 Phari- 13.

37.

3
 4
 4

Pharifæis improperat. Quicquid sit, de Traditione ipsa & Mente Majemonidis nobis sermo est, an talis videl. quam diximus?

‡ Cap. Col. hazzelamim ex Arbathurin, parte Jore deah, * ex Ceseph Mischne, † aliis-
fol. 48. col. 2. que proferre possem, verum, cum præter spem hæ scheda creve-
Edit, Venet. rint, unus omni exceptione Major sufficiat, Majemonides nempe

* Cap. 142. fol. 26. col. 2. pe ipse, Verborum suorum interpres optimus, qui in פירוש su-
† ad h. l. fol. per Mischnajoth * ad ista Misnæ verba: לֹא יֵשֵׁב בְּצִלּוֹהּ

34. col. 2. וְאִם יֵשֵׁב טְהוֹר וְלֹא יַעֲבֹר תְּחִיתָהּ וְאִם עֵבֶר
* fol. 80. col. לֹא יֵשֵׁב בְּצִלּוֹהּ כְּצֵלֶּה sic commentatur: כִּי

1. Edit, venet. גּוֹף הָאֵלֶּן אֲבָל בְּצֵל עֲנֻפֵיהָ וְעֵלֶיהָ מוֹתֵר
גּוֹף הָאֵלֶּן אֲבָל בְּצֵל עֲנֻפֵיהָ וְעֵלֶיהָ מוֹתֵר
לֹא לְשִׁבְתָּ שָׁם וְזוֹר שֶׁאֵמְרָנוּ וְכוּ' Cum Mischna

ait: *Non sedebit in Umbra ejus (arboris cultæ), intelligit umbram trunci arboris tantum, sed in Umbra surculorum & foliorum ejus licitum est illi sedere, Et hoc est, quod diximus &c.* Quis jam de ejus mente dubitabit? Respicit illuc Jo. Seldenus, illud Angliæ Decus, lib. II. de Jure Naturali & Gentium juxta Disciplinam Hebræorum †: Quemadmodum, inquit, imaginum in cultum extraneum factarum rerumq; aliarum eis dicatarum Usus, secundum jam memorata, illicitus erat, ita parili ratione etiam Luci, seu arboris sive eo nomine, ut coleretur ipsa, sive ut idolum obumbraret, idolumve ornaret, plantatæ. Adeo, ut nec umbræ proceritatis ejus, seu trunci juxta extenlæ beneficio uti fruiliceret; quam tamen a foliorum & ramorum tegmine ita discriminant aliqui, ut hujus, nec interim illius, refrigerium licitum haberetur. Hactenus ille, cujus verbis Exexcitationem concludo, parum de Venia Sollicitus. si cui forte vel minus adcurate quædam dicta videbuntur, vel ipsa displicuerit quoque materies. Quæ enim aliis est licentia reprehendendi

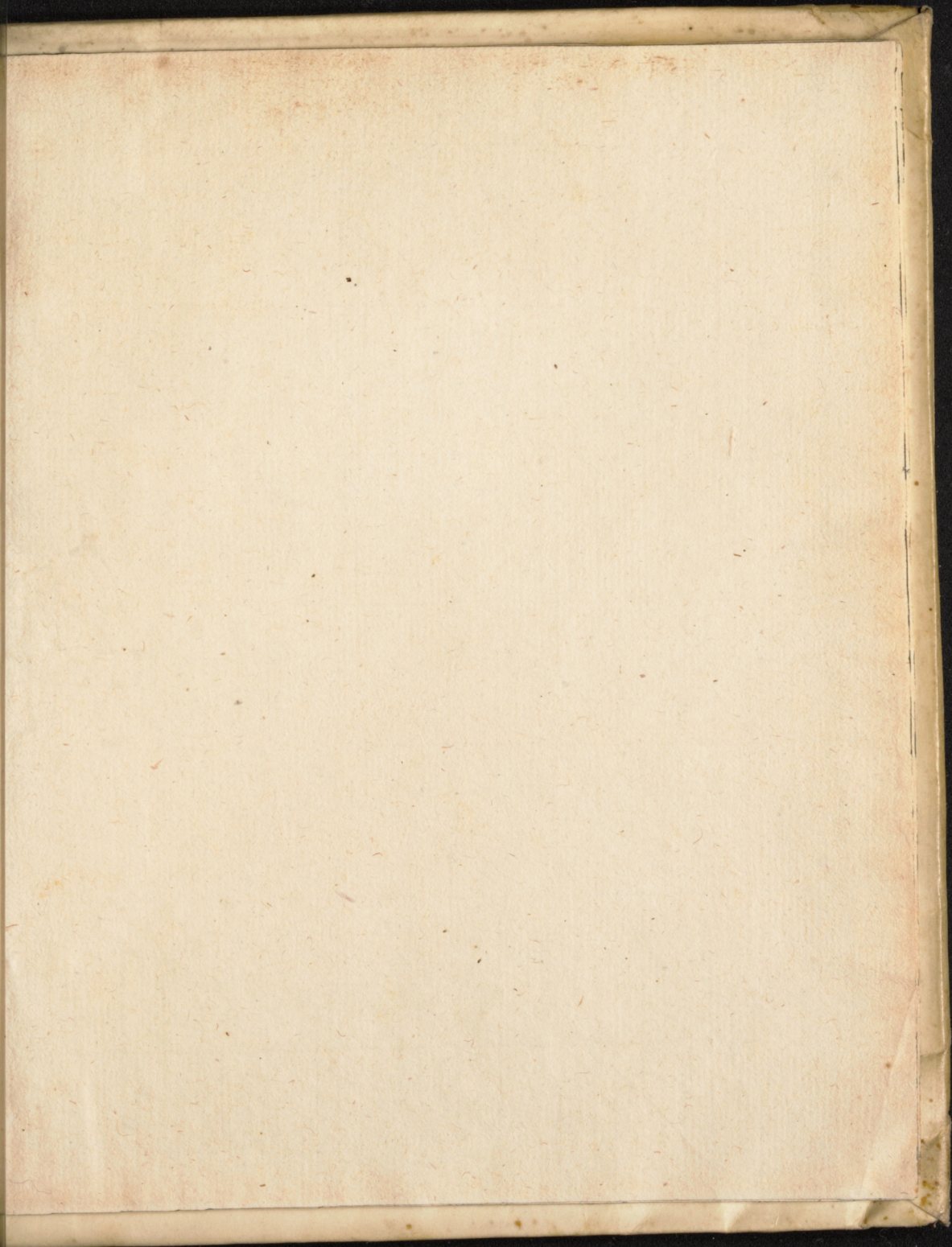
CL. VOSSIUM, hanc mihi, spero, negabit nemo eundem defendendi.

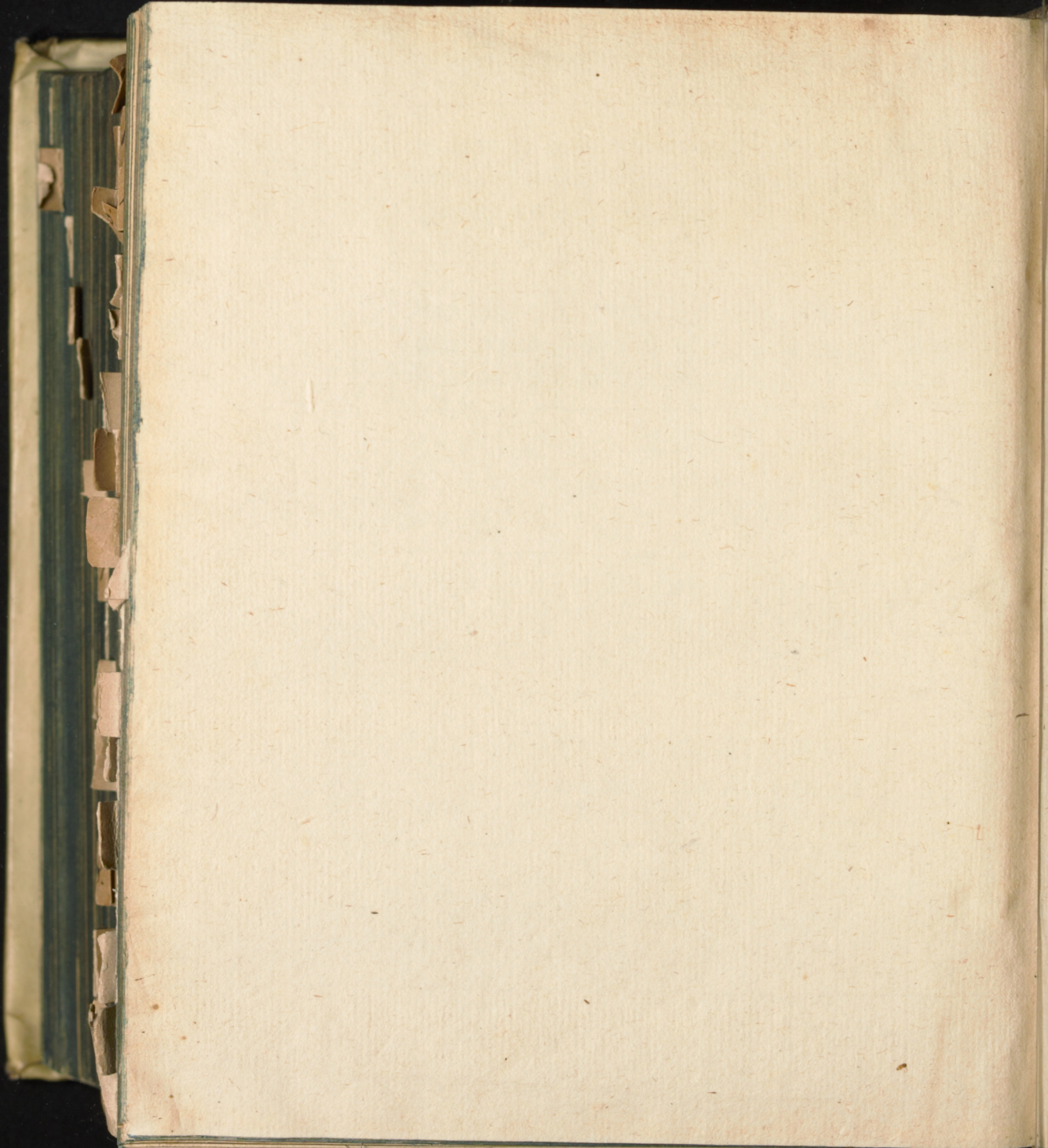
COROLLARI VICE

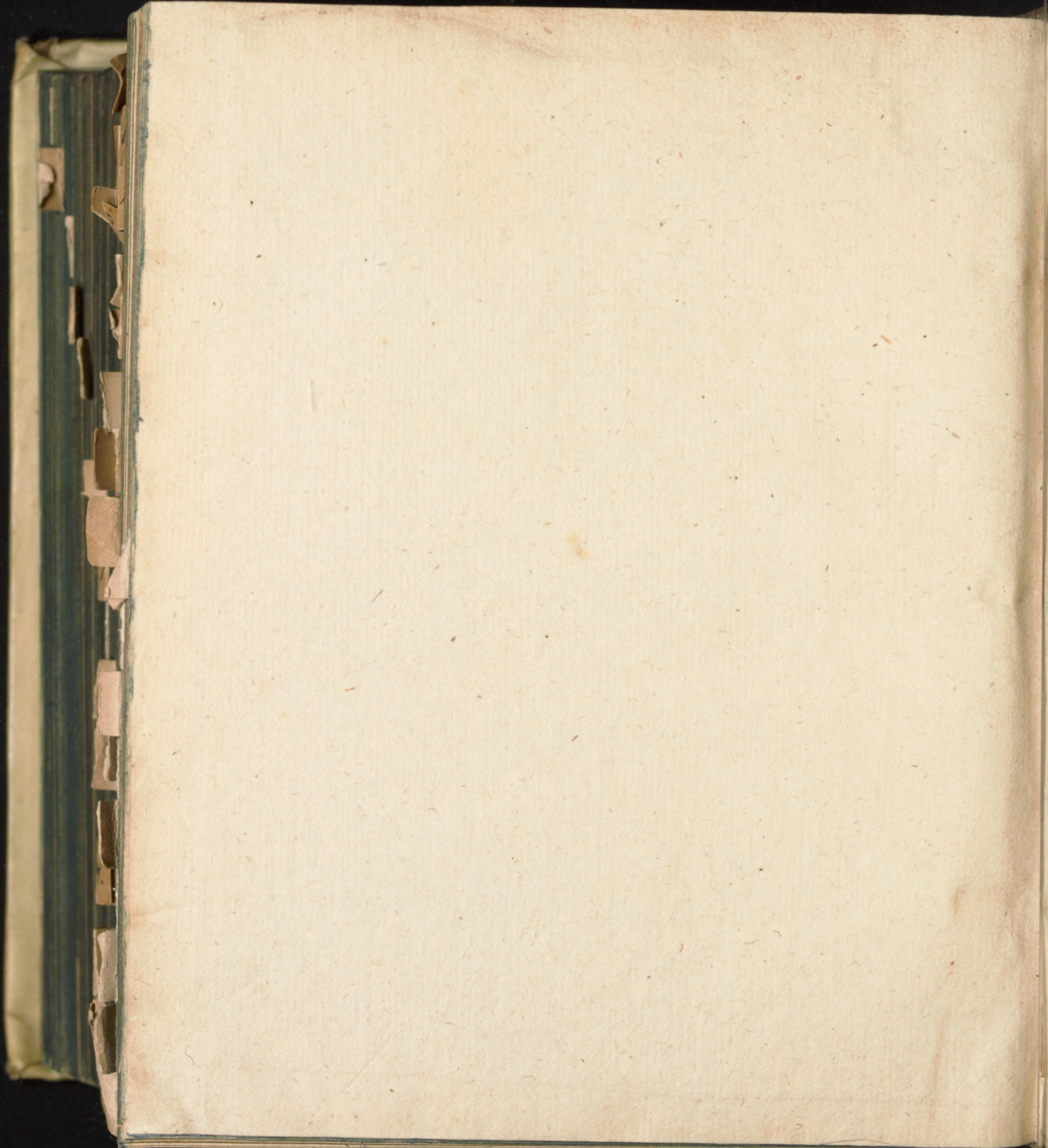
Distinctionem Magni BUXTORFI, & aliorum, inter Hebræorum Characterem Sacrum & Profanum defendemus,

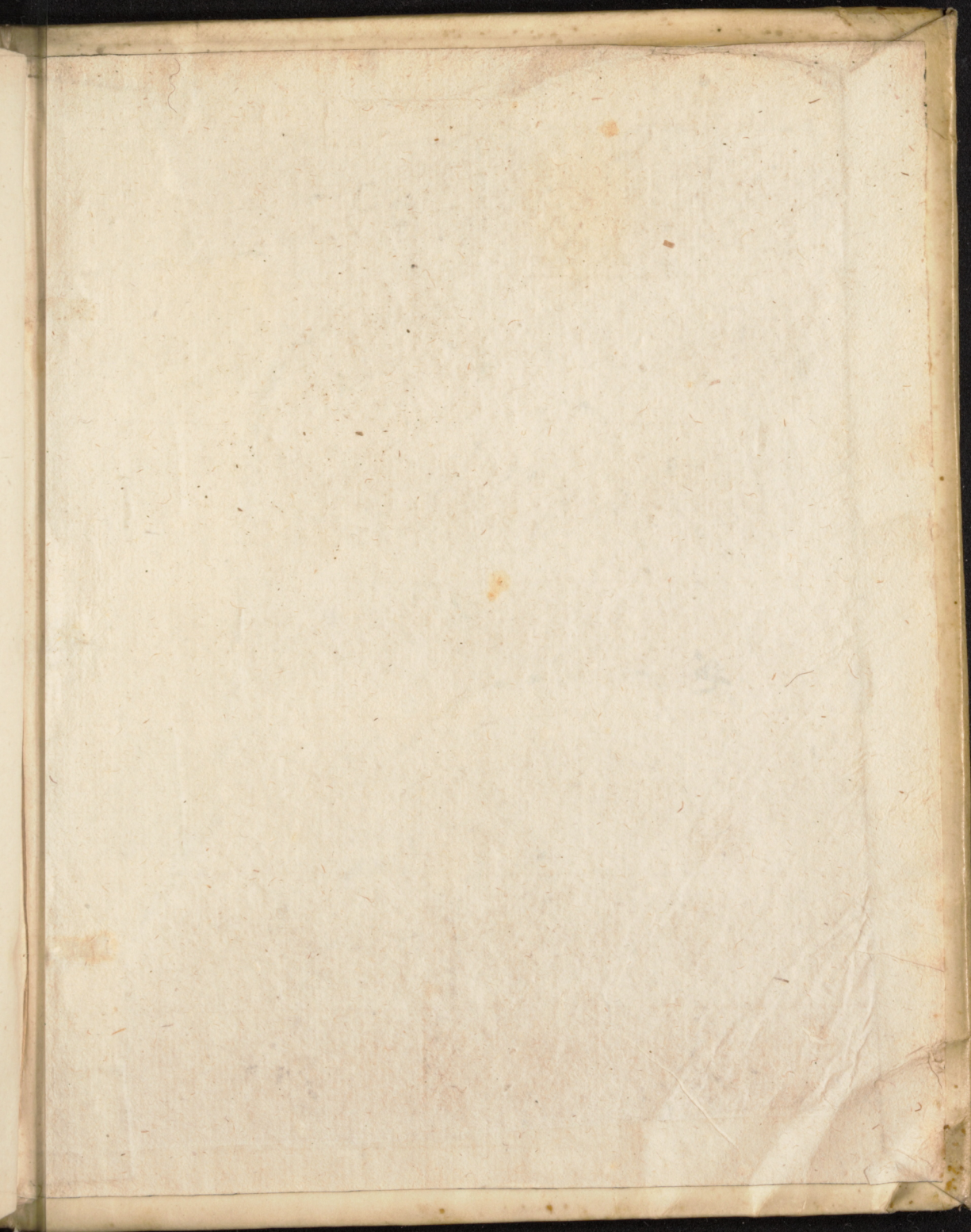
בִּלְאוֹ

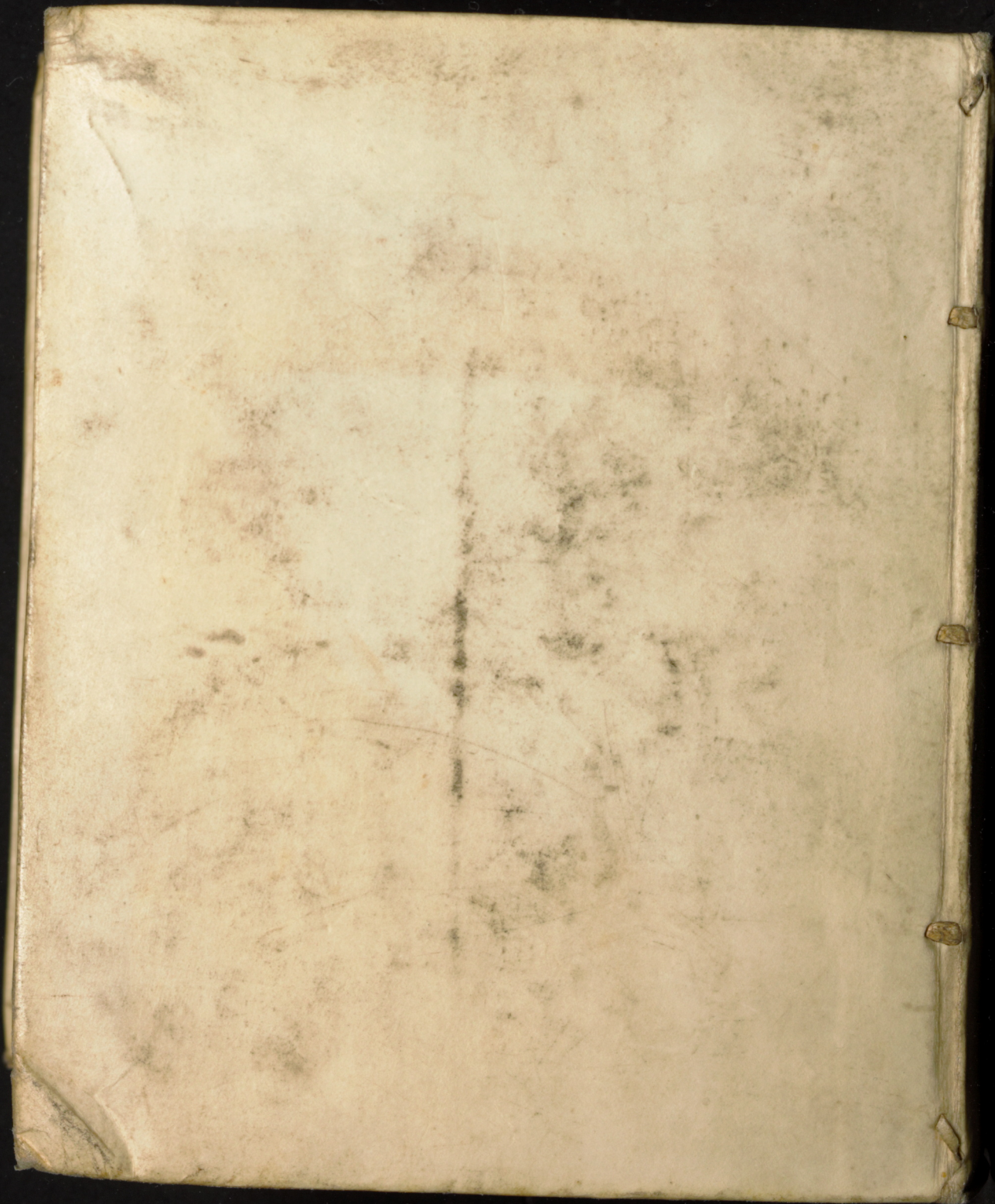
‡ Cap. VII.
fol. 217.

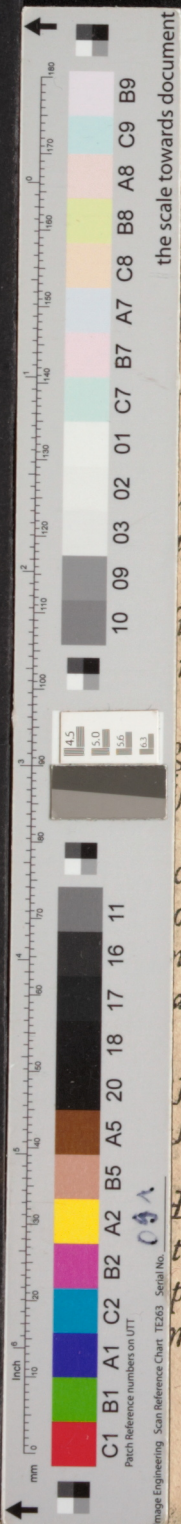

LXV.
Apostoli verbis utar) tanta nos &
Patrum circumstet testium nubes, de
i tam à Filio quam à patre, minime
sed id operam dare, ut virtute S.
Christi participes fiamus.

LXVI.
us salutem nobis promeruit: tamen
potiri ea non possumus.

LXVII.
quod toties cum in V. tum N. Te-
r, et gratia eius commendetur.

LXVIII.
rulam August: Omnia opera Trini-
sa sunt: & Spiritus S. cum Patre
vicissim: tamen Spiritui Sancto di-
causa tribuuntur, gubernatio & cō-
onuersio & purificatio cordium, ob-
n deductio, consolatio, sanctificatio,
a glorificatio.

LXIX.
idem est Spiritus: tamen dona eius
sunt.

LXX.
Homini datus est sine mensura, siqui-
tudo Deitatis $\sigma\omega\mu\alpha\tau\iota\omega\varsigma$ corpora-
prio suo corpore habitat, col: 2. San-
mensuram pro ut vult, & Ecclesie
Sunt